

Sig det med blomster

13. sep. 2013

SYMBOLSPROG: Blomster er ikke bare blomster. Siden tidernes morgen har blomster været anvendt til at udtrykke følelser.

Når livet tager sin begyndelse, sker det ikke sjældent med en såkaldt "Moderbarn-buket", og når livet tager sin afslutning, kan kirken meget vel være fyldt med blomster ned ad kirkegulvet. En kistepyntning er sjældent den eneste blomsterpynt. Blomster er med andre ord både alfa og omega. Begyndelsen og enden.

Udover at udtrykke følelser, som er en ældgammel skik, har blomsterne et symbolsprog, der blev skabt i Østen for hundredvis af år siden. Blomsterkunstneren Erik Bering benytter et gammelt slogan, når han siger, "at sige det med blomsternes sprog er en eviggyldig og smuk form for kommunikation. Med naturens egne symboler kan vi præcist udtrykke de tanker og følelser, som det tit er svært at sætte ord på."

I Erik Berings bog: "Blomsternes sprog" ledsages en lang række blomster af en symbolværdi, som for de fleste er ukendt viden. Akelejen udtrykker f.eks. dristighed og tillid, ligesom aftenpragtstjernen udsiger: "Hvor jeg dog længes" og en gåsepotentil udtrykker flere værdier: "Det er ikke blot din skønhed, der forhekser mig, men også din sjæls og dit hjertes fine egenskaber".

PÅ STATENS Museum for Kunst kan man lige nu se udstillingen "Blomster og Verdenssyn". En udstilling, som udover at være en stor skønhedsoplevelse formidler viden om forskellige tiders syn på verden. Det første der

møder én, når man træder ind i udstillingen er et stort udvalg af det enorme blomsterbøgværk "Gottorfer Codex". Et såkaldt florilegie med 365 pergamentblade og i alt 1180 billeder af forskellige blomster tænkt som dokumentation af planterne i den berømte slotshave ved Gottorp Slot. Alle udført af den tyske blomstermaler Hans Simon Holtzbecker, der i årene 1649-1659 var han ansat af hertug Frederik 3. af Slesvig Holsten-Gottorp til at afbilde planterne i hans berømte have. At eje en stor have med udsøgte planter gav i 1600-tallet megen prestige.

"Gottorfer Codex", som til daglig befinder sig i Den Kongelige Kobberstiksamlings magasiner, indeholder ingen forklarende tekster, men planterne er gengivet så naturtro, at det har været enkelt for botanikere at identificere dem. Det skete første gang i 1800-tallet, da professor Joachim Frederik Schouw foretog en bestemmelse af planterne efter Carl von Linnés system. Carl von Linnés system præsenteres afslutningsvis på udstillingen.

Om billederne sagde Schouw: "De ere i det hele taget naturtro... Kun ved nogle Orkideer, hvis Blomster frembyde besynderlige (særlige) Ligheder med Insekter, Fugle og andre gienstande, har Konstnerens Phantasi foreledet til at forøge disse Ligheder". Fantasien har betydet at Holtzbecker har ladet små glade mænd hænge ned fra orkideens blomsterblade, ligesom små, gule fugle med tynde ben sidder vagtsomt i blomsterne i stedet for den søjle og støvdrager,

der skulle have været der. Holtzbecker har altså gjort blomsterne lig både mennesker og dyr.

I EFTERTID mener forskere dog ikke, at det er kunstnerens fantasi, som har gjort sig gældende i de menneske- og dyrelignende blomster, men snarere en gammel naturforståelse. En forståelse som havde rod i en medicinsk-filosofisk forestilling om, at naturligt forekommende lægemidler bærer et tegn, en slags signatur, der viser, hvilket organ eller hvilken sygdom de har virkning på. F.eks. hjalp hjerteformede og lungeformede blade mod henholdsvis hjerte- og lungesygdomme, og den blå anemone blev anvendt mod leversygdomme, fordi dens blade lignede en lever og burreplantens uldhårede blomsterkurve blev brugt mod hårtab. I Europa blev signaturlæren især udviklet af lægen Paracelsus

(1493-1541), men den langt ældre signaturlære havde rødder helt tilbage til middelalderen.

Så når blomstermaleren Holtzbecker besmykkede orkidéerne med små mænd og fugle kan det have rod i den ældgamle signaturlære, som en del af middelalderen og renaissanceens verdensbillede, hvor alt stod i forbindelse med hinanden i et netværk af relationer. Dvs. mikrokosmos var forbundet med makrokosmos, og alt havde i sidste ende til opgave at pege på og hyldede Guds skaberværk. Et verdensbillede som begynder at vige i løbet af 1600-tallet, hvor videnskaben for alvor sætter ind, og hvor viden er knyttet til eksperiment og observation. "Gottorfer Codex" er med andre ord et smukt symbol på både den nye og den gamle tid.

HVORDAN DET nye verdensbilledes blomster blev

afbilledet kan udstillingen på Statens Museum for Kunst også give poetiske svar på. En af de repræsenterede blomstermalere er den tyske Franz Werner Tamm, som skiller sig ud ved at introducere dyr som kaniner og marsvin sammen med sine blomstermotiver. I renaissance blev dyrene forbundet med kærlighedsgudinden Venus, og må altså ses som en del af Venus' menageri, som museumsinspektør Eva De La Fuente Pedersen skriver i sin artikel om billederne. Og videre, at hos Tamm kan dyrene være motiver i sin egen ret, det er op til betragteren at forstå deres værdi, og så er vi pludselig helt fremme ved vor egen tids kunstpattetelse hvor interaktionen mellem kunstværk og betragter bestemmer kunstoplevelsens værdi. Dog skriver Eva De La Fuente Pedersen videre, at Tamm med sine gnavere måske vil lede tankerne hen på den poetiske og lette kærlighed, eller måske på vore børns kæledyr. Uanset hvad, blomstermalerierne fra 1600 og 1700-tallet har skulle formidle i sin egen tid, så er de i dag en vidunderlig oplevelse at bese. Jeg var beruset af blomsterpragt, da jeg forlod museet. Kort og klart er besøg værd, ikke kun for poetiske sjæle, men også for mennesker med sans for videnskabelig udviklingsløse.

Hos folkekære H. C. Andersen spiller blomsterne også en central rolle. I eventyret "Den lille Idas blomster" hedder det "...de dansede alle sammen, de blå Violer og de røde Bellis, Gaaseurterne og Liljekonvallerne. Og alle Blomsterne kyssede hverandre, det var nydeligt at se."

Og så ikke flere blomsterhilsner fra én, som er vokset op på et blomstergartneri, og som barn lavede herbarium af gamle telefonbøger og grøftkantens herligheder.

MARIA STENSCÅRD POULSEN

er lektor i Gymnasieskolen, Cand. mag., i kunsthistorie og dansk, Aarhus Universitet. Censor på lærer- og pædagoguddannelsen i Danmark. Skribent ved North Art Magazine.

